

Archeologienota

Haacht

Rijmenamsesteenweg - Klapgat

Resultaten

FODIO
Turnhoutsebaan 277
B-2110 Wijnegem

Marleen Arckens
Niels Geelen
Jan De Beenhouwer

COLOFON

Archeologienota Haacht Rijmenamsesteenweg - Klapgat. Verslag van resultaten. Projectcode 2018D36
erkend archeoloog: Fodio OE/ERK/archeoloog/2015/0067
auteurs: Marleen Arckens, Niels Geelen, Jan De Beenhouwer
uitvoerder: Fodio, Turnhoutsebaan 277, B-2110 Wijnegem
datum: 3 september 2018

Inhoud

1 De resultaten van het bureauonderzoek.....	4
1.1 Beschrijvend gedeelte.....	4
1.1.1 Administratieve gegevens	4
1.1.2 Kader waarbinnen het onderzoek plaatsvindt	6
1.1.3 Onderzoeksopdracht en vraagstelling	11
1.1.4 Werkwijze.....	12
1.2 Assessmentrapport.....	13
1.2.1 De landschappelijke ligging van het onderzoeksgebied	13
1.2.2 Historische situering	17
1.2.3 Archeologische situering	25
1.2.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied.....	28
1.2.5 Verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed	30
1.2.6 Samenvatting.....	32
Bibliografie	33
Figurenlijst.....	34
Archeologische periodes in Vlaanderen.....	35

1 De resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode		2018D36
Actoren		Fodio OE/ERK/archeoloog/2015/0067 Marleen Arckens OE/ERK/Archeoloog/2016/00142 veldwerkleider
Locatie	Provincie	Vlaams-Brabant
	Gemeente	Haacht
	Deelgemeente	Haacht
	Site	Rijmenamsesteenweg - Klapgat
Kadastrale gegevens		Haacht Afd. 1, Sectie F, 468Y4, 468B5, 468C5, 467P, 467N
Oppervlakte onderzoeksgebied		3032 m2
Oppervlakte bodemingreep		2257 m2
Bounding box	punt 1 (NW)	x: 168625,8 y: 185335,9
	punt 2 (ZO)	x: 168661,4 y: 185241,7
Kadastraal percelenplan		Fig. 1
Topografische kaart		Fig. 2
Afbakening verstoorde zones		Zie syntheseplan Fig. 22: 910 m2
Begindatum onderzoek		4 april 2018
Einddatum onderzoek		3 september 2018

Fig. 1 Situering van het projectgebied op het Groot Referentie Bestand. © Geopunt

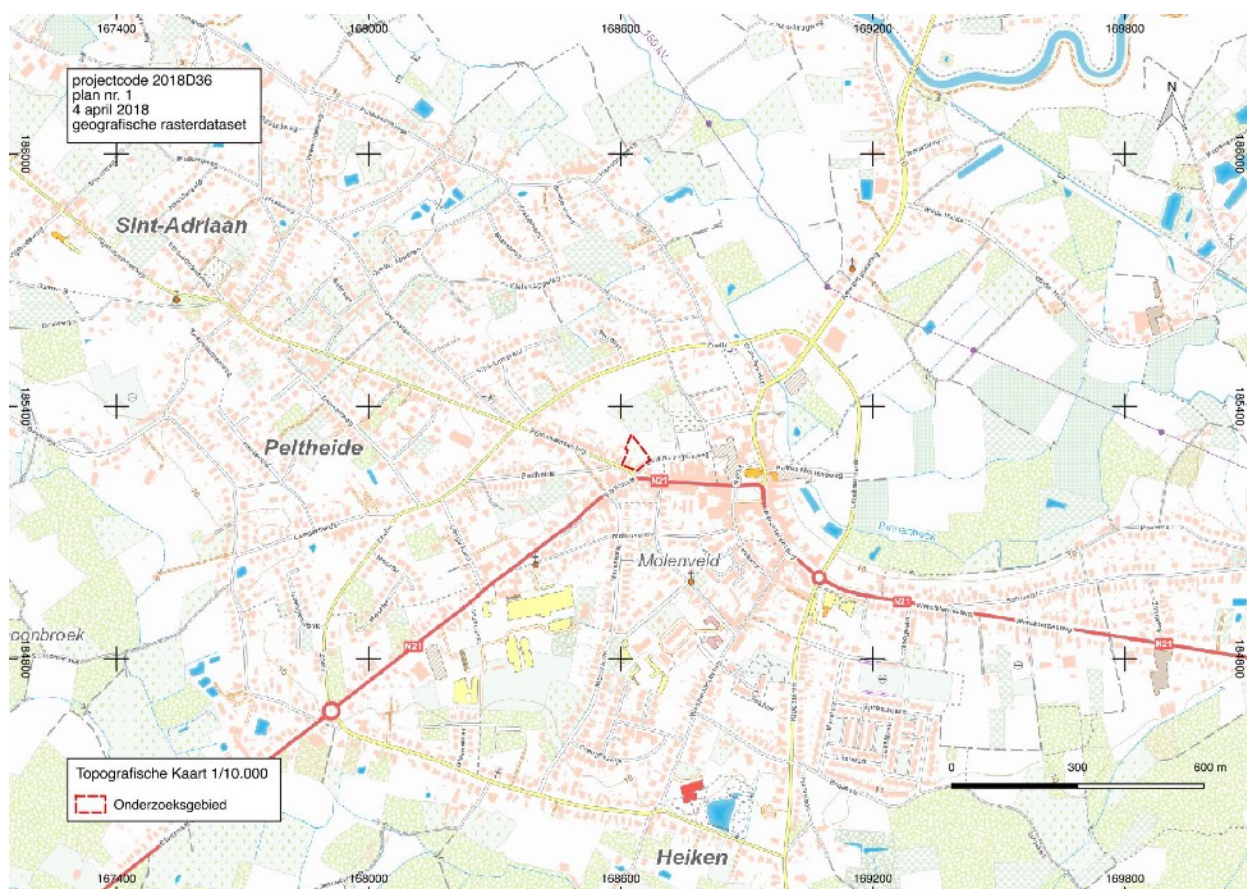

Fig. 2 Situering van het projectgebied de topografische kaart 1/10.000. © cartoweb

1.1.2 Kader waarbinnen het onderzoek plaatsvindt

Criteria uit het Onroerenderfgoeddecreet die aanleiding geven tot het opmaken van de archeologienota

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen met bodemingreep. De wetgeving met betrekking tot archeologie omvat enerzijds het Onroerenderfgoed- decreet van 12 juli 2013 en anderzijds het Onroerend Erfgoedbesluit van 16 mei 2014, die voor archeologie in werking traden op 1 juni 2016, gewijzigd op 18 juli 2017 en met terugwerkende kracht toepasbaar vanaf 1 juni 2017

Overwegend dat

- de percelen niet volledig liggen binnen een zone waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt
- De percelen niet volledig binnen de gabarit van de bestaande lijninfrastructuur vallen
- de percelen niet geheel of gedeeltelijk in een beschermde archeologische site of vastgestelde archeologische zone liggen
- de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft meer dan 3000 m2 bedraagt,
- de geplande ingreep in de bodem groter is dan 1000 m2,

dient een bekrachtigde archeologienota te worden toegevoegd bij de aanvraag van een omgevingsvergunning

Bestaande Toestand

Fig. 3 Situering van het projectgebied op de orthofotomosaïek middenschallig winter 2017. © Geopunt

Het onderzoeksgebied bestaat uit 4 percelen. Van west naar oost zijn dit:

- perceel 468 y. Dit perceel heeft een oppervlakte van 257 m² en ligt braak.
- perceel 468B5 - Rijmenamsesteenweg 4. Grenzend aan de Rijmenamsesteenweg staat een woonhuis voorzien van een verhard terras. De bebouwde en verharde zone heeft een oppervlakte van ca. 405 m². Ten noorden van de woning is het resterend deel van het perceel met een oppervlakte van ca. 750 m² in gebruik als tuin.
- perceel 4685 - Rijmenamsesteenweg 2. Dit perceel met een oppervlakte van 1160 m² ligt braak.
- perceel 467N - Klapgat 40. Op de hoek van de Rijmenamsesteenweg met Klapgat staat een gebouw dat gebruikt werd als handelspand. De gebouwen hebben een oppervlakte van ca. 310 m². Ongeveer 100 m² van het perceel is niet verhard.

Geplande werken en bodemingrepen

Binnen het projectgebied met een oppervlakte van 3032 m² wordt een nieuwbouwproject gerealiseerd dat het sluitstuk vormt van de verkaveling Moermanshof, een nieuw woonkwartier tussen het kerkhof van Haacht en de Rijmenamsesteenweg. De nieuwbouw bevat 46 appartementen, 2 commerciële ruimtes en een parkeerkelder. Voor de parkeerkelder wordt met een oppervlakte van 2261 m² uitgegraven tot op een diepte van 3,5 m -mV.

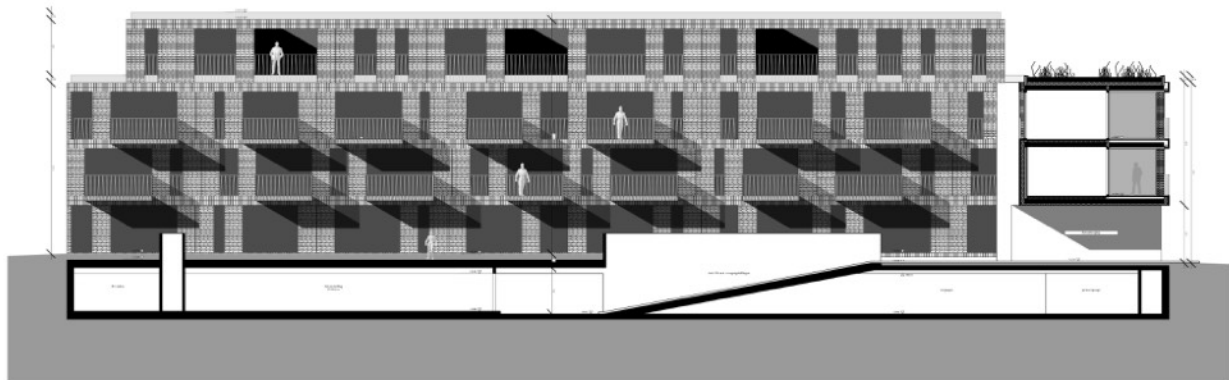

Fig. 4. Snede doorheen de geplande ontwikkeling © C.T. Architects & Cores Development

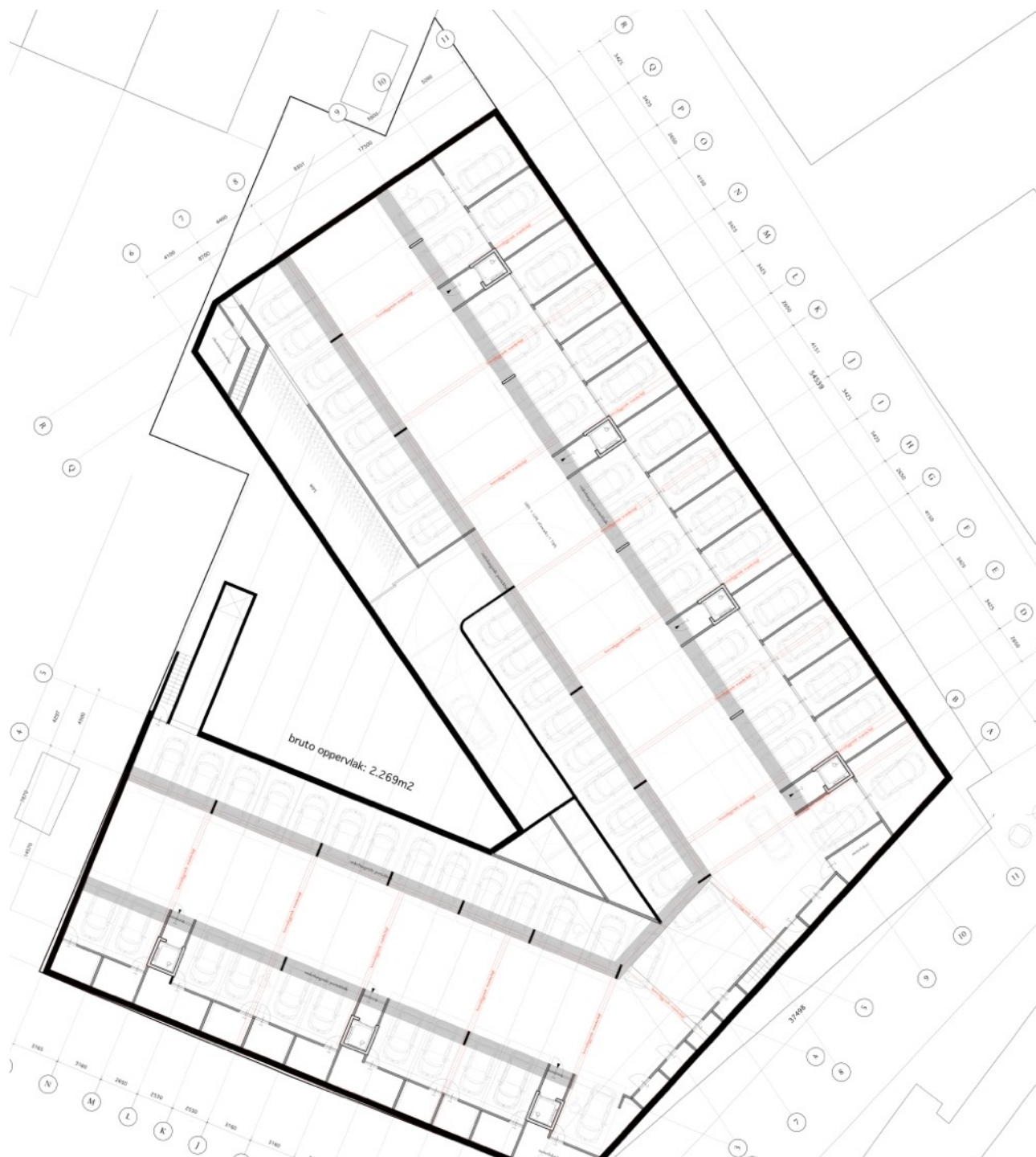

Fig. 5. Kelderplan. © C.T. Architects & Cores Development

Fig. 6. Gelijkvloerse verdieping. © C.T. Architects & Cores Development

1.1.3 Onderzoeksopdracht en vraagstelling

Het bureauonderzoek heeft tot doel het projectgebied archeologisch te evalueren op basis van bestaande bronnen en de impact van de geplande werken op eventueel aanwezig archeologisch erfgoed te bepalen. Dit houdt in dat er informatie wordt verzameld over de mogelijke aanwezigheid of afwezigheid van archeologisch erfgoed binnen het projectgebied. De kenmerken, de relatie met het omringend landschap, de bewaringstoestand en de waarde van eventueel aanwezig archeologisch erfgoed worden ingeschat. Ook de manier waarop de geplande bodemingrepen worden uitgevoerd maakt deel uit van de evaluatie.

Het bureauonderzoek formuleert een antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

- welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het projectgebied?
- hoe evolueerde het landschap en is er een evolutie in het grondgebruik ter hoogte van het projectgebied?
- wat is de impact van de geplande werken op het bodemarchief?

1.1.4 Werkwijze

Om een beeld te schetsen van het fysisch geografisch kader werd een beroep gedaan op de topografische kaart van België in digitale versie¹, de tertiairgeologische kaart, de quartairgeologische kaart, de bodemkaart volgens Belgische classificatie², het kadastraal percelenplan³ en de luchtfoto's beschikbaar via Geopunt Vlaanderen⁴. De geomorfologische kaart werd niet geraadpleegd vermits deze niet beschikbaar is voor het projectgebied. De bodembedekkingskaart werd geraadpleegd maar niet afgebeeld omdat hij geen bijkomende informatie opleverde na consultatie van verschillende reeksen luchtfoto's. Op de bodemerosiekaart lag het onderzoeksgebied in een zone waarvoor de kaart geen informatie verschaft of een zone met een verwaarloosbare erosiegevoeligheid. De opdrachtgever leverde het kelderplan voor de nieuwe ontwikkeling.

Voor de historische situering van het onderzoeksgebied werd een beroep gedaan op de Villaret-Kaart (1745-1748), de Ferrariskaart (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) en de kaart van Vandermaelen (1846-1854) en de Popp-kaart (1842-1879). Er werd gewerkt met de geografische rasterdatasets van de kaarten beschikbaar via geopunt. Via Cartesius werden de historische topografische kaarten van 1873 en 1939 geraadpleegd.

Alle gebruikte rasterdatasets werden opgehaald via Web Map Service of als tiff/jpeg/pdf beschikbaar via de geoloketten van de Federale, Vlaamse en Provinciale overheden. De verwerking van de gegevens en aanmaak van de kaarten voor de archeologienota gebeurde met QGIS 2.18 Las Palmas.

Door op de recente topografische kaart en het kadastraal percelenplan de historische gegevens te georefereren, werd de historische dimensie van het landschap in de zone van het projectgebied zo goed mogelijk gereconstrueerd. De indeling en inrichting van het landschap kregen bijzondere aandacht. Het historisch grondgebruik werd vergeleken met de huidige toestand, om de impact van eventuele verstoringen te kunnen inschatten.

Bijkomend archiefonderzoek is niet uitgevoerd omdat uit de analyse van het historisch kaartmateriaal en de beschikbare cartografische bronnen geen grondgebruik naar voor komt dat dit noodzakelijk maakt.

De gegevens van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vormden de basis voor de archeologische situering van het onderzoeksgebied aan de hand van de gelokaliseerde archeologische sites en vondsten in de omgeving van het onderzoeksgebied. Via het geoportaal van Onroerend Erfgoed⁵ werden de inventaris van beschermde archeologische sites en de kaart van gebieden waar geen archeologie te verwachten valt geconsulteerd.

¹ webservice cartoweb.be van het NGI.

² <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

³ http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE.

⁴ <http://www.geopunt.be>.

⁵ <https://geo.onroenderfgoed.be/#zoom=9&lat=6639473.15&lon=462444.02>.

1.2 Assessmentrapport

1.2.1 De landschappelijke ligging van het onderzoeksgebied

Geografische en topografische situering

Het onderzoeksgebied ligt ca. 270 m ten westen van het centrum van Haacht. Haacht ligt ongeveer midden tussen Leuven en Mechelen. Het is terug te vinden op de topografische kaart 1/10.000 kaartblad 24/5N.

De Vlaamse Vallei is een grote depressie die hoofdzakelijk fluviatiel van oorsprong is en die voor een groot gedeelte onder het huidige zeeniveau ligt. Ter hoogte van Gent is de vallei het breedste, en ook het diepste (op sommige plaatsen dieper dan -15 m TAW). Ten zuiden van Gent splitst de vallei zich in een aantal vertakkingen die quasi alle belangrijke rivieren van het Scheldebekken tot een zeker niveau stroomopwaarts omvatten. Deze vertakkingen noemt men de uitlopers van de Vlaamse Vallei. Geomorfologisch behoort het gebied tot de oostelijke uitloper van de Vlaamse vallei.⁶ Het gebied is gelegen op een heuvelrug tussen de vallei van de Dijle in het noorden en de vallei van de Leibeek in het zuiden. Het terrein helt licht af in noordelijk richting: van ca. 12,3 m TAW in het zuiden naar ca. 11,6 m TAW in het noorden.

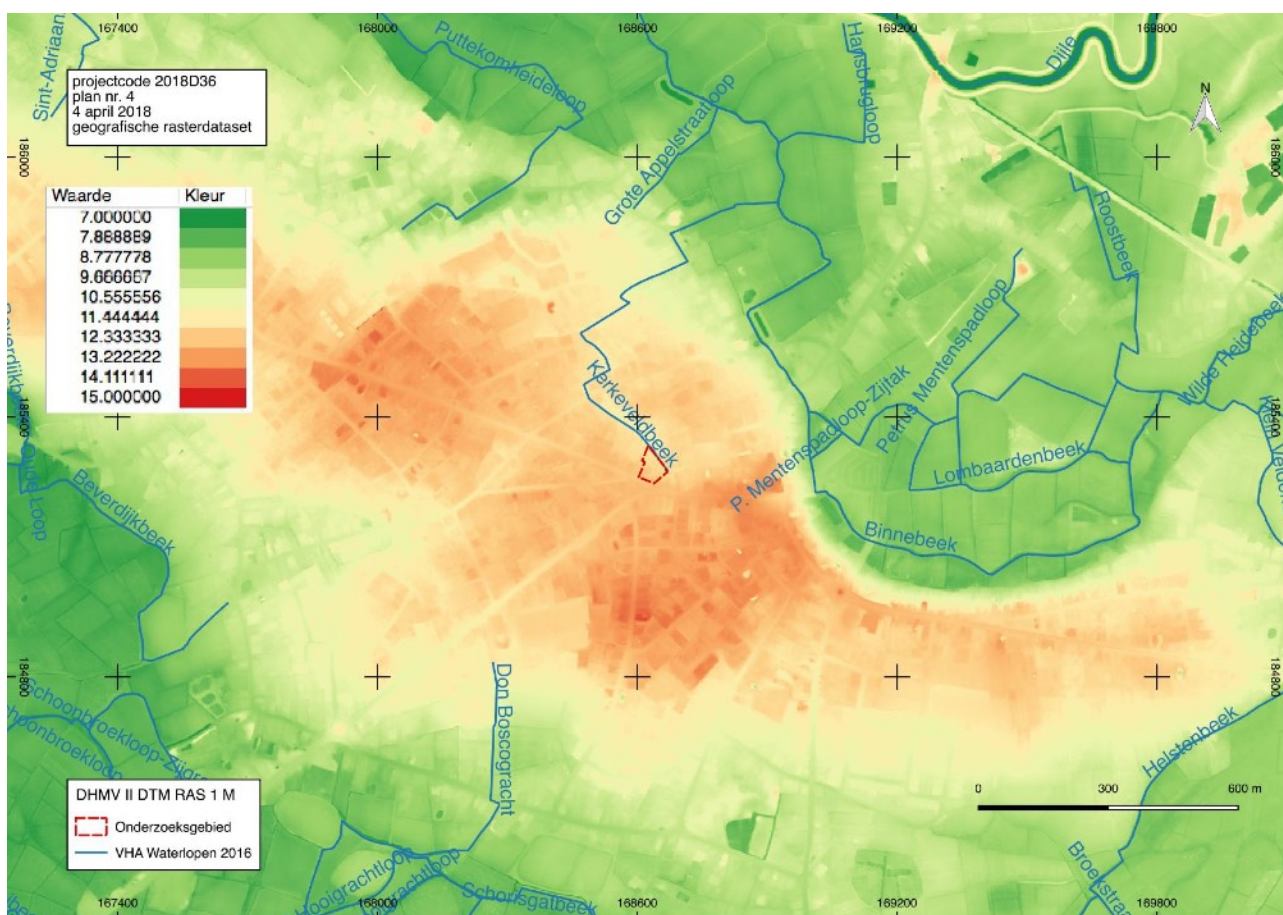

Fig. 7 Situering van het onderzoeksgebied op het DHM LIDAR_DHMV_II_DTM_RAS_1M. © Geopunt

⁶ Bogemans 2007.

Hydrografisch hoort het onderzoeksgebied tot het deelbekken van Leibeek-Weesbeek-Molenbeek, het Dijlebekken en het stroomgebied van de Schelde. Lokaal wordt het gebied ontwaterd door de Kerkeveldbeek. Deze beek ontspringt aan de noordoostelijke grens van het onderzoeksgebied. De Kerkeveldbeek stroomt noordwaarts richting de Binnenbeek die ca. 5,7 km verder oostwaarts uitmondt in de Dijle.

Fig. 8 Terreinprofiel zuid - noord © Geopunt 3 september 2018

Geologische en bodemkundige situering

Het prequartaire substraat van het onderzoeksgebied is volgens de gegevens op de tertiairgeologische kaart opgebouwd uit de Formatie van Maldegem, Lid van Onderdale. Deze formatie bestaat uit donkergrijs tot grijsgroen fijn zand dat glauconiet- en glimmerhoudend is en pyrietconcreties bevat. De Formatie dateert uit het laat eoceen.⁷

Het onderzoeksgebied bevindt zich op de quartairgeologische kaart 1:200.000 in een zone die geclassificeerd wordt als profieltype 3. Bij dit profieltype werden er bovenop het prequartaire substraat fluviatiele afzettingen uit het weichseliaan (laat-pleistocene) afgezet. Bovenop deze fluviatiele afzettingen werden mogelijk eolische afzettingen uit het weichseliaan (laat-pleistocene) of het vroeg-holocene afgezet en/of hellingsafzettingen uit het quartair.⁸ De afstand tot de dichtstbijzijnde zones met fluviatiele afzettingen uit het holocene, mogelijke tardiglaciaal, zoals gekarteerd op de quartairgeologische kaart bedraagt in oostelijke richting ca. 400 m.

⁷ Bogemans 2005.

⁸ Bogemans 2005 & 2008.

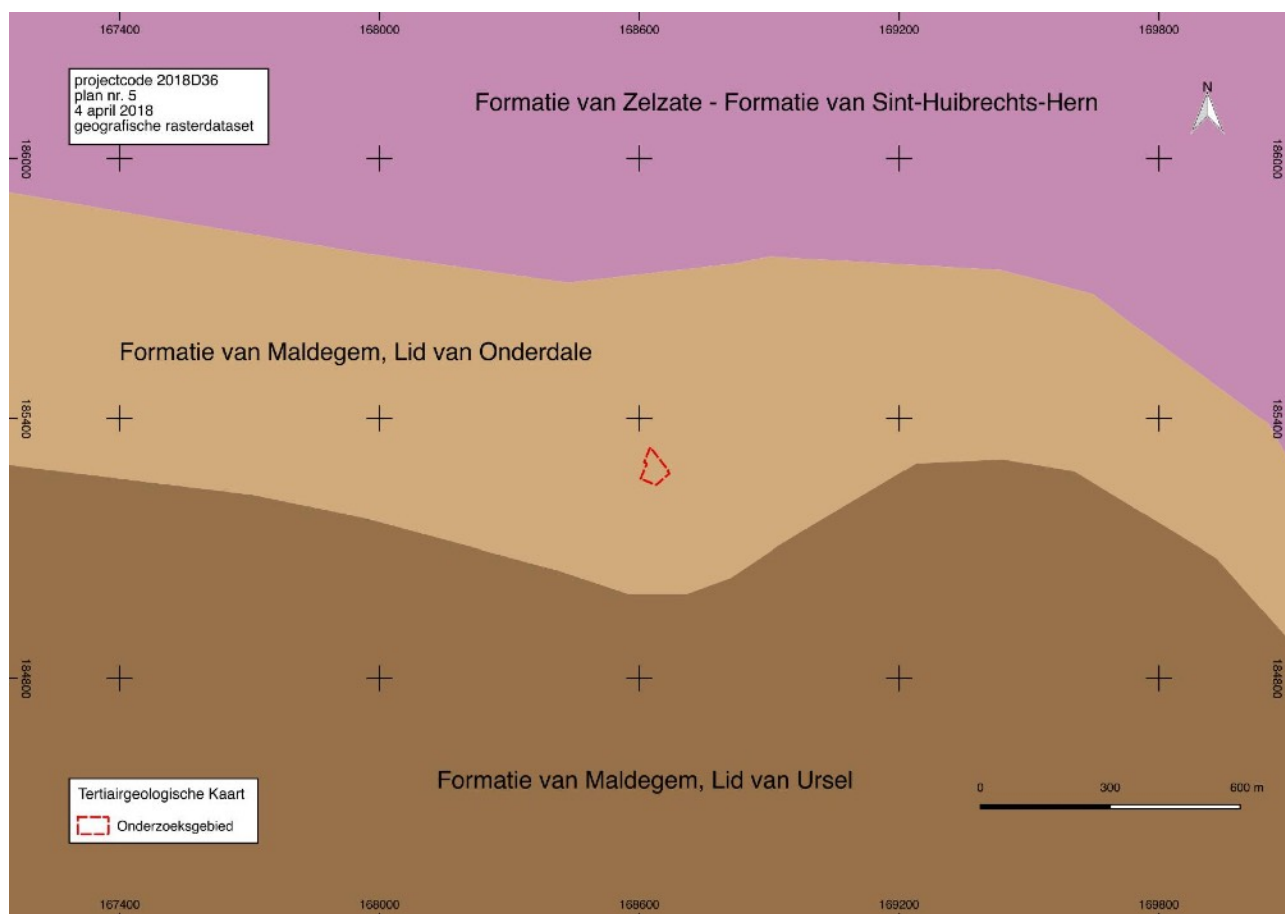

Fig. 9 Situering van het onderzoeksgebied op de tertiairgeologische kaart. © DOV

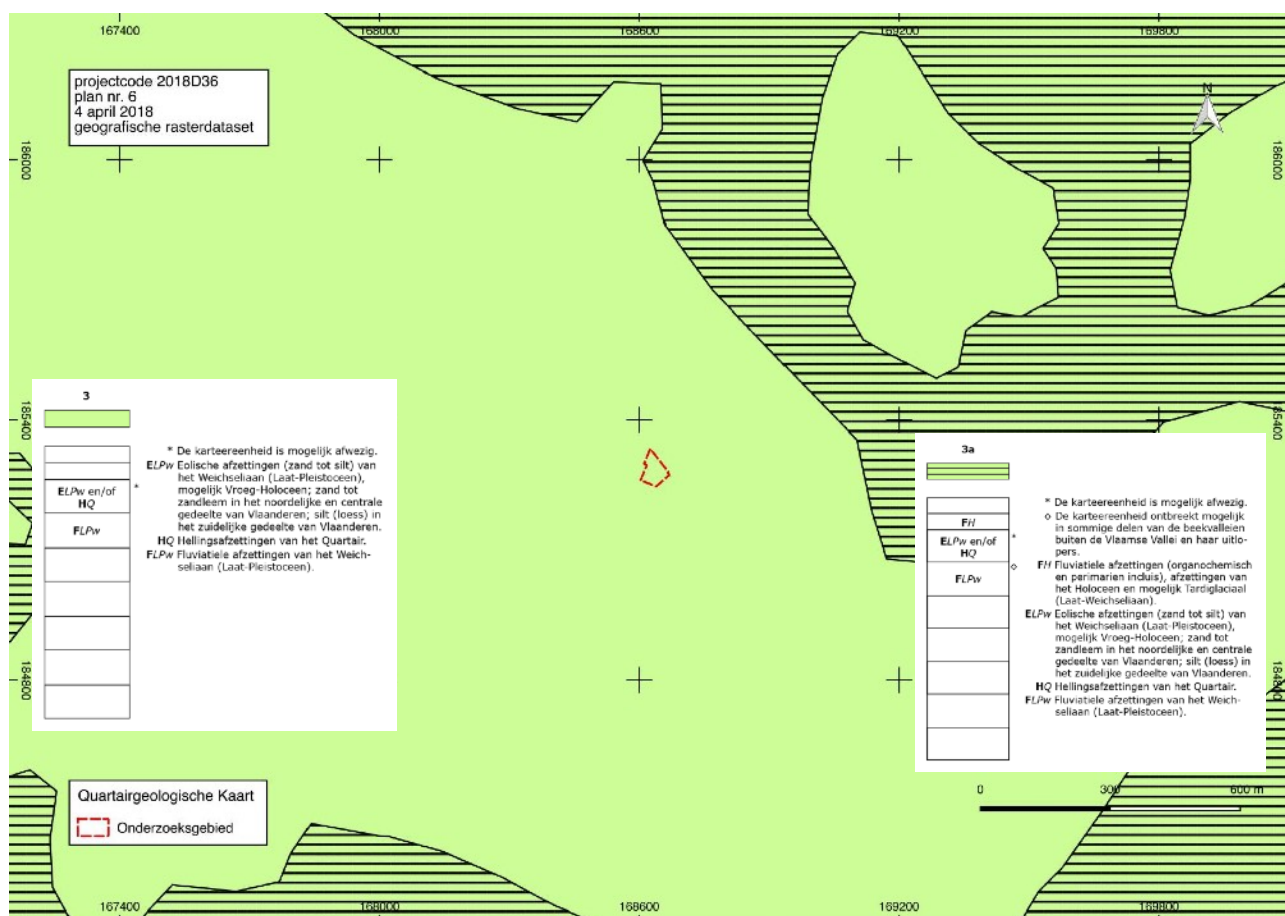

Fig. 10 Situering van het onderzoeksgebied op de quartaairgeologische kaart. © DOV

Fig. 11 Situering van het onderzoeksgebied op de bodemkaart volgens Belgische classificatie. © DOV

⁹ Van Ranst & Sys 2000; Databank Ondergrond Vlaanderen.

1.2.2 Historische situering

Inleiding¹⁰

De naam "Hacht" werd voor het eerst gebruikt in een document uit de eerste helft van de 12de eeuw. Haacht ontstond langs de oude verbindingsweg tussen Leuven en Lier. Op wereldlijk vlak behoorde Haacht tot de baronie Rotselaar in het hertogdom Aarschot. Op kerkelijk vlak wordt de parochie Haacht voor het eerst vermeld in 1231. De parochie was afhankelijk van de premonstratenzerabdij van Park in Heverlee. Gedurende de 16de en 17de eeuw veroorzaakten de godsdienstoorlogen een grote ontvolking. Tijdens de beginperiode van de Eerste Wereldoorlog was Haacht het toneel van gevechten tussen Belgische en Duitse troepen. Haacht werd tijdens het Interbellum opgenomen in de KW-linie en ook de Antitankgracht van Haacht werd in die periode gegraven.¹¹

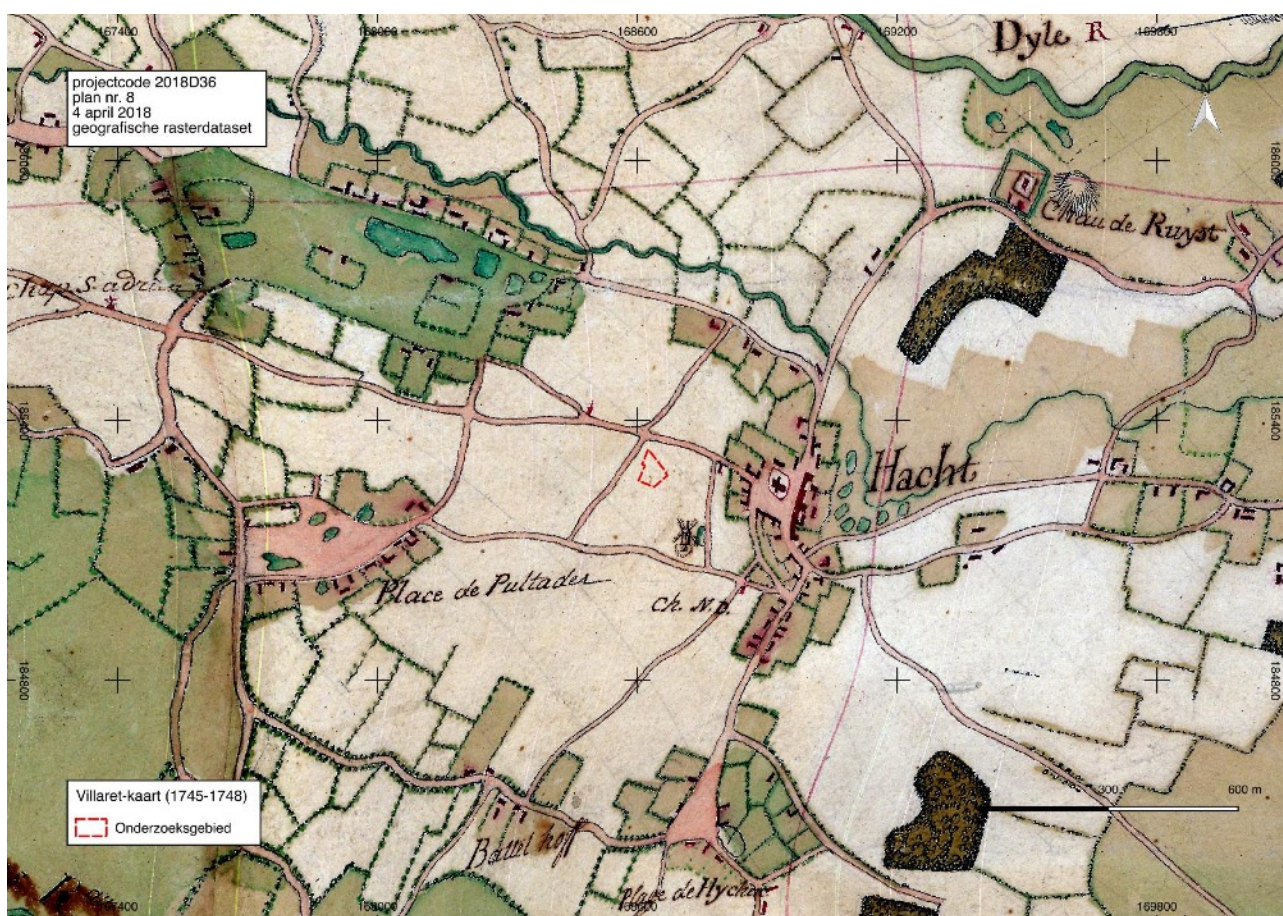

Fig. 12 Situering van het onderzoekgebied op de Villaret-kaart (1745-1748). © Geopunt

¹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Rijkbevondel, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120693> (geraadpleegd op 7 juni 2018).

¹¹ <https://www.haacht.be/korte-geschiedenis>; Vandeputte 2007.

projectcode 2018D36
plan nr. 10
4 april 2018
geografische rasterdataset

Topografische Kaart van Vandermaelen (1846-1854)

Onderzoeksgebied

projectcode 2018D236

Cartografische bronnen

De Villaret-kaart (1745-1748) en de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778) opgemaakt in opdracht van graaf de Ferraris, geven ons een duidelijk en gelijkaardig beeld van de inrichting van het landschap in de tweede helft van de 18de eeuw. Het onderzoeksgebied ligt ca. 290 m ten westen van het centrum van Haacht. Dat bestaat uit een kerk, een marktplein en een veertigtal woningen. Het dorp wordt omgeven door een uitgestrekt landbouwgebied met daarin verspreide hoeven. Hier en daar komen percelen bos voor. Voornamelijk rond de aanwezige waterlopen is het landschap in gebruik als nat weiland. Ca. 230 m ten zuiden van het onderzoeksgebied staat een windmolen en ca. 1100 m ten noordoosten van het gebied staat het Kasteel van Roost. Ca. 1200 m ten noordwesten ligt een klein stuk heide, aangeduid als de Peutegomsheyde. Het onderzoeksgebied grenst aan een weg die qua ligging en oriëntatie overeenkomt met de huidige Rijmenamsesteenweg.

De topografische kaart van Vandermaelen (1846-1854) geeft een situatie weer die in grote lijnen overeenkomt met wat er te zien is op de Villaret- en Ferrariskaart. Ca. 650 m naar het noordwesten werd een nieuwe windmolen gebouwd. Het kleine heidegebied is getransformeerd in akkerland en naaldbos. De belangrijkste wijziging is de aanleg van de huidige Stationstraat die vanuit het zuidoosten naar Haacht loopt. Het aantal wegen rond het centrum van Haacht is over het algemeen wat toegenomen en het wegennet wordt vergelijkbaar met het huidige.

Op de detailplannen van de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) is het onderzoeksgebied onbebouwd. De dichtstbijzijnde bebouwing bevindt zich aan de overzijde van de Rijmenamsesteenweg en enkele meters ten oosten van het gebied. De Rijmenamsesteenweg wordt aangeduid als chemin nr. 5. Over het oostelijke deel van het onderzoeksgebied loopt een voetweg, aangeduid als sentier nr. 97. De Popp-Kaart (1842-1879) toont een gelijkaardig beeld. De landweg over het onderzoeksgebied is verdwenen, maar de ligging ervan is nog te herkennen in de percelering.

Het belangrijkste verschil op de topografische kaart van 1873 is de aanwezigheid van de Kerkeveldbeek aan de noordoostelijke grens van het onderzoeksgebied. Het gaat om een in de tweede helft van de 19de eeuw door de mens gegraven waterloop die de perceelsgrenzen volgt. Op de topografische kaart van 1939 zien we voor het eerst bebouwing op het onderzoeksgebied in de zuidoostelijke hoek, grenzend aan de Rijmenamsesteenweg.

Op de topografische kaart van 1963-1965 en de luchtfoto's van 1969-1971 en 1971 is de bebouwing uitgebreid. De volledige straatzijde langs de Rijmenamsesteenweg is bebouwd. Ook het grootste deel van de zuidoostelijke zijde is bebouwd. De rest van het gebied is in gebruik als akkerland/weiland/tuin.

Op de topografische kaart van 1976 is langs de zuidoostelijke grens van het onderzoeksgebied de weg Klapgat aangelegd. De bebouwing op het onderzoeksgebied is nog iets toegenomen.

Op de orthofotomozaïek van 2005-2007 is de bebouwing op het onderzoeksgebied beter zichtbaar. Op de percelen 468B5 en 467N is de bebouwde oppervlakte vergelijkbaar met de bestaande gebouwen. Op het tussenliggend perceel 468C5 stond eveneens een woning, grenzend aan de Rijmenamsesteenweg.

Op de luchtfoto van 2017 is de bebouwing op perceel 468C5 gesloopt. De tuin van perceel 468B5 werd opnieuw ingericht. In 2017 werd het gebied ten noorden van het onderzoeksgebied klaargemaakt voor verkaveling. De Kerkeveldbeek werd deels ondergronds gekanaliseerd en de ontsluitingsweg werd aangelegd. Binnen het onderzoeksgebied werd aan de westelijke en noordoostelijke perceelsgrenzen de vegetatie verwijderd in het kader van deze werkzaamheden.

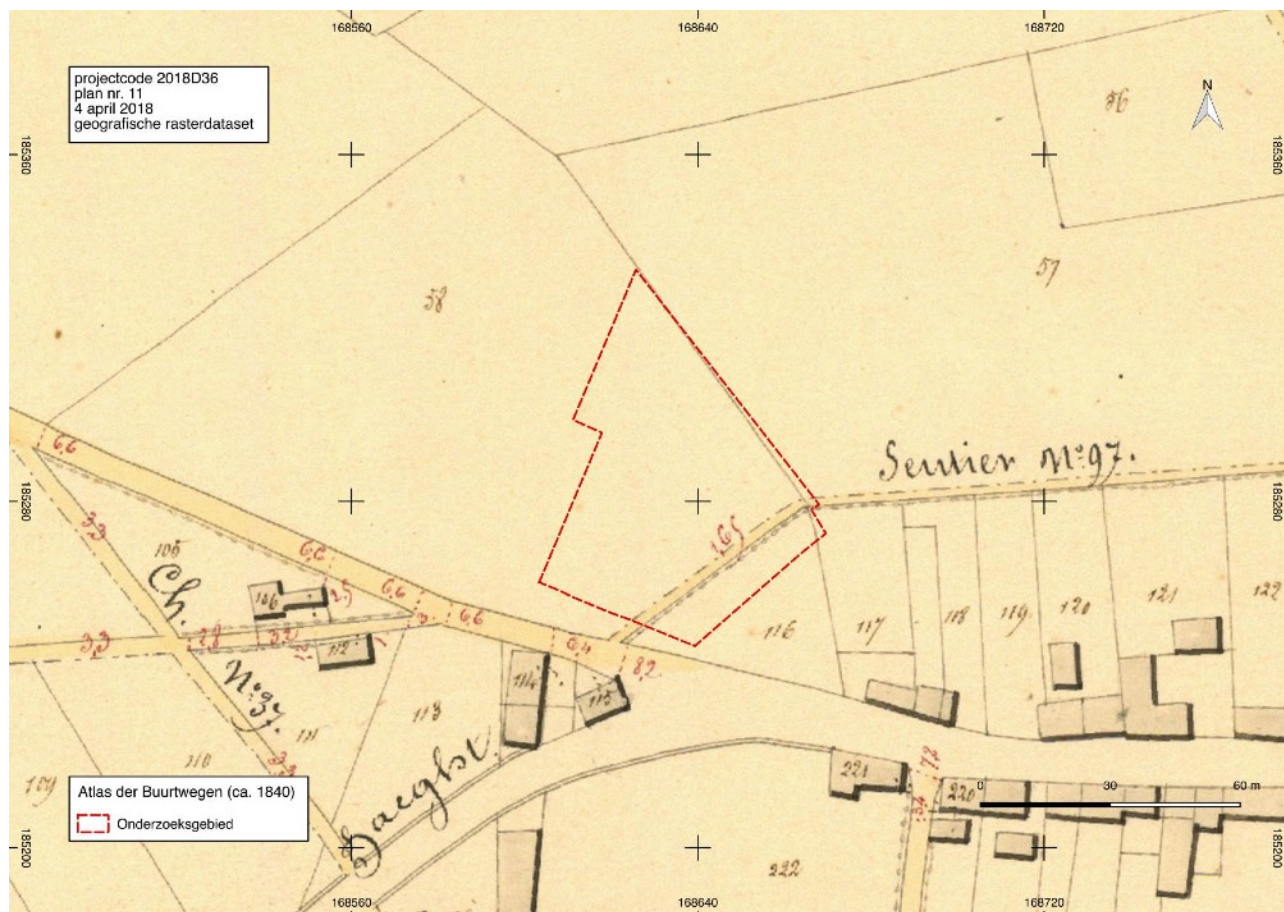

Fig. 15 Situering van het onderzoeksgebied op de detailplannen van de Atlas der Buurtwegen. © Geopunt

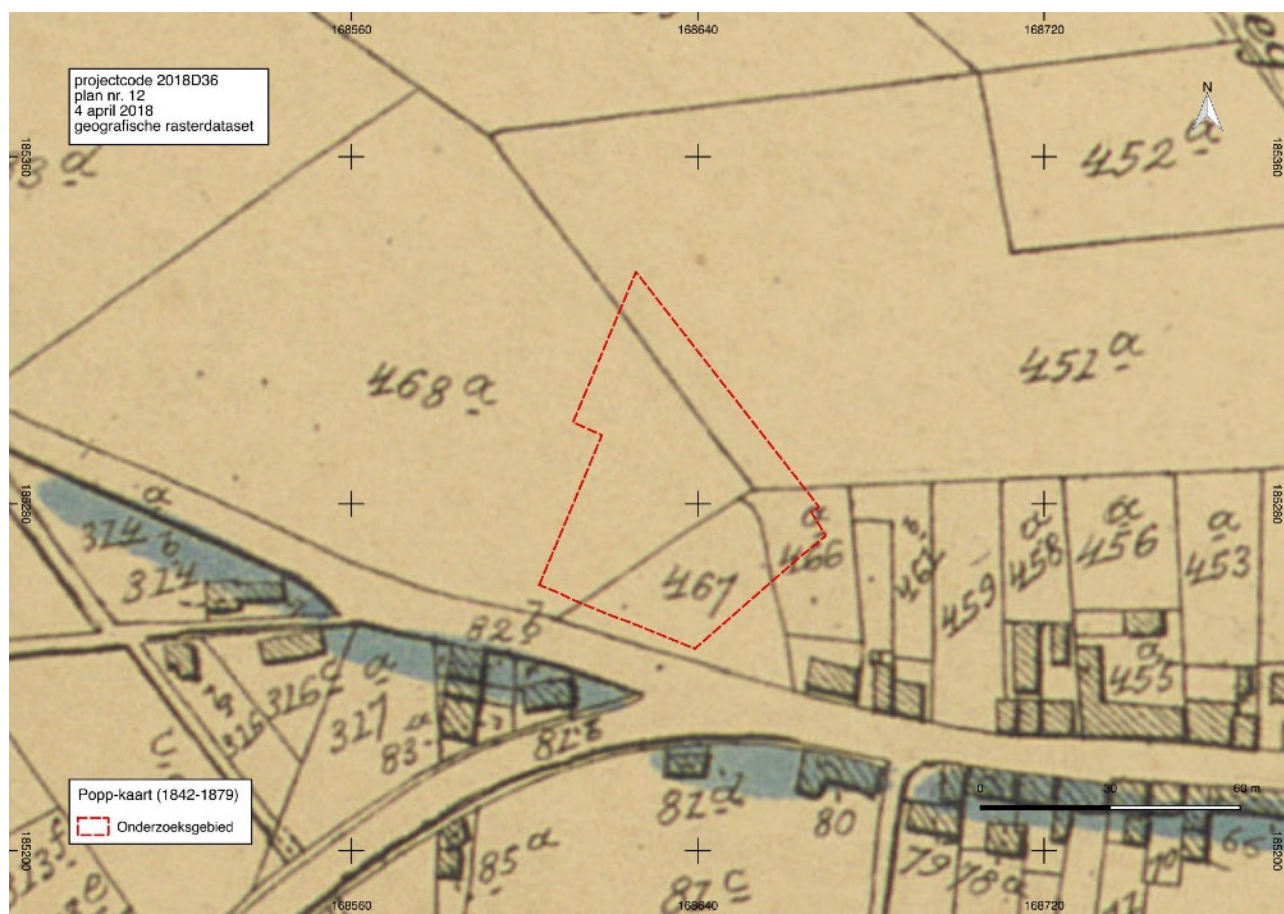

Fig. 16 Situering van het onderzoeksgebied op de Popp-kaart. © Geopunt

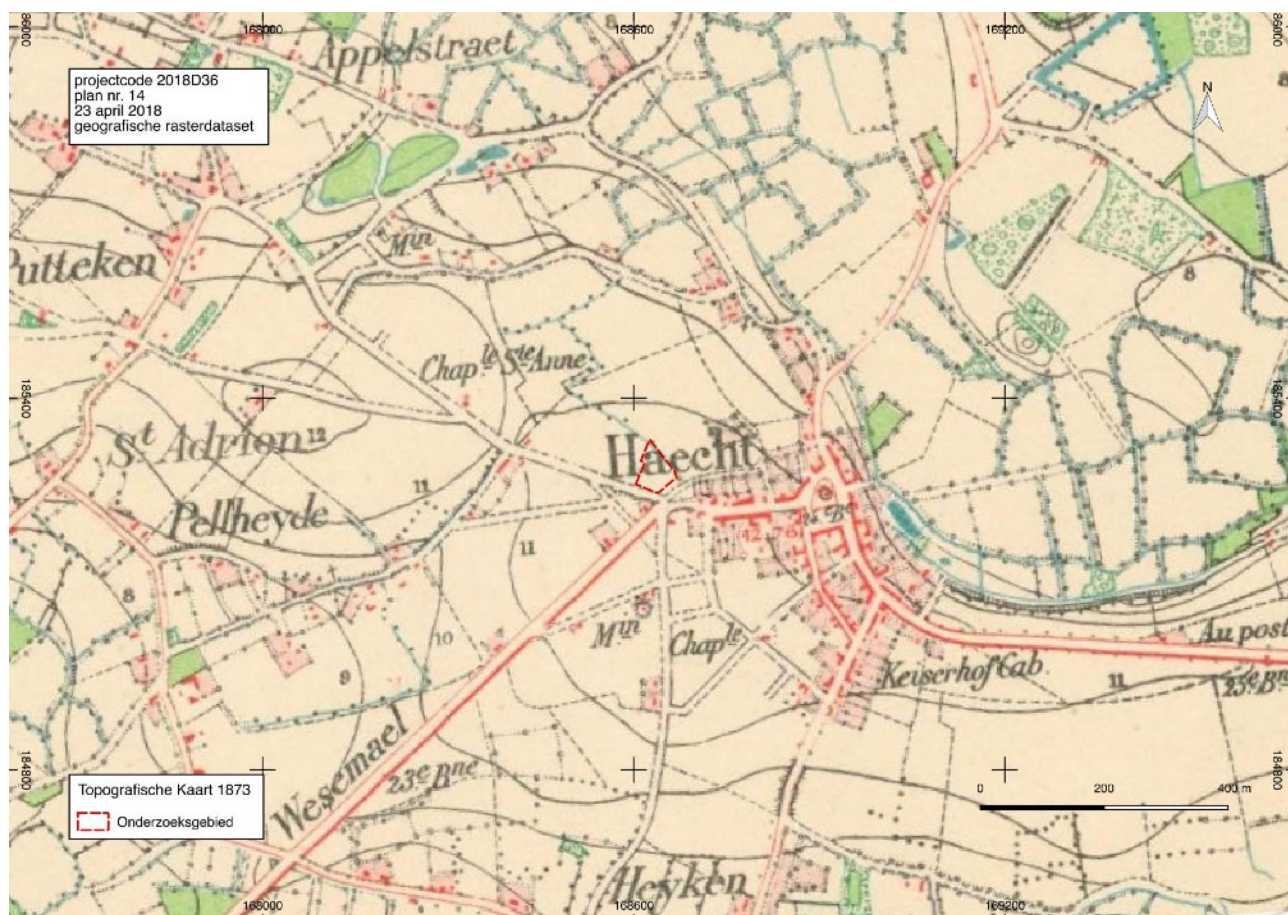

Fig. 17 Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1873. © Cartesius

Fig. 18 Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1939. © Cartesius

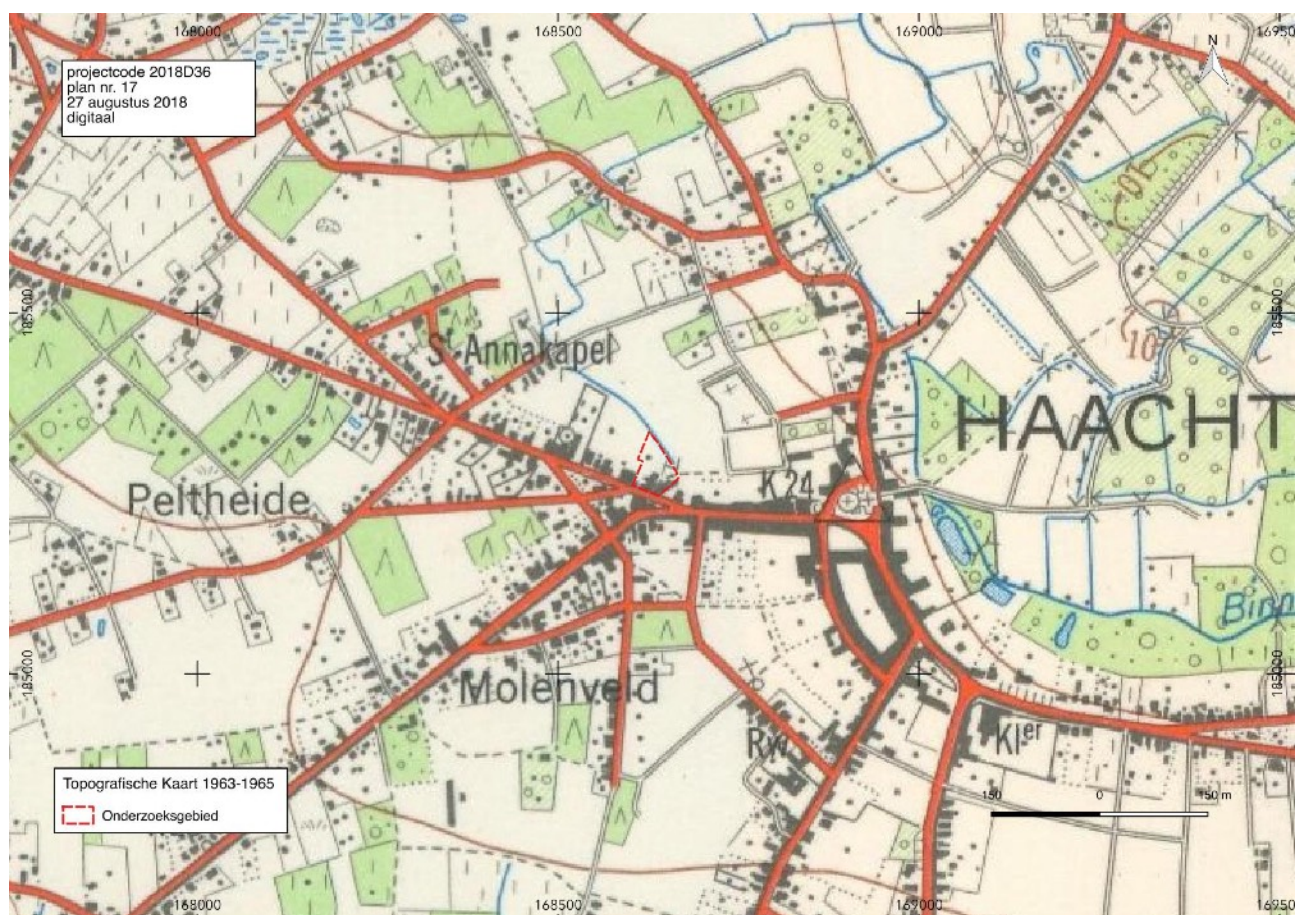

Fig. 19 Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1963-1965. © Cartesius

Fig. 20 Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1976. © Cartesius

Fig. 21 Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto van 1969-1971. © Cartesius

Fig. 22 Situering van het onderzoeksgebied op de orthofotomosaïek middenschallig winter 2005-2007. © Geopunt

Fig. 23 Situering van het onderzoeksgebied op de orthofotomozaïek grootschalig winter 2013-2015. © Geopunt

Fig. 24 Situering van het onderzoeksgebied op de orthofotomozaïek middenschallig winter 2017. © Geopunt
Fodio projectcode 2018D236

1.2.3 Archeologische situering

Het onderzoeksgebied is niet opgenomen in een vastgestelde of afgebakende archeologische zone en behoort ook niet tot de gebieden waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.

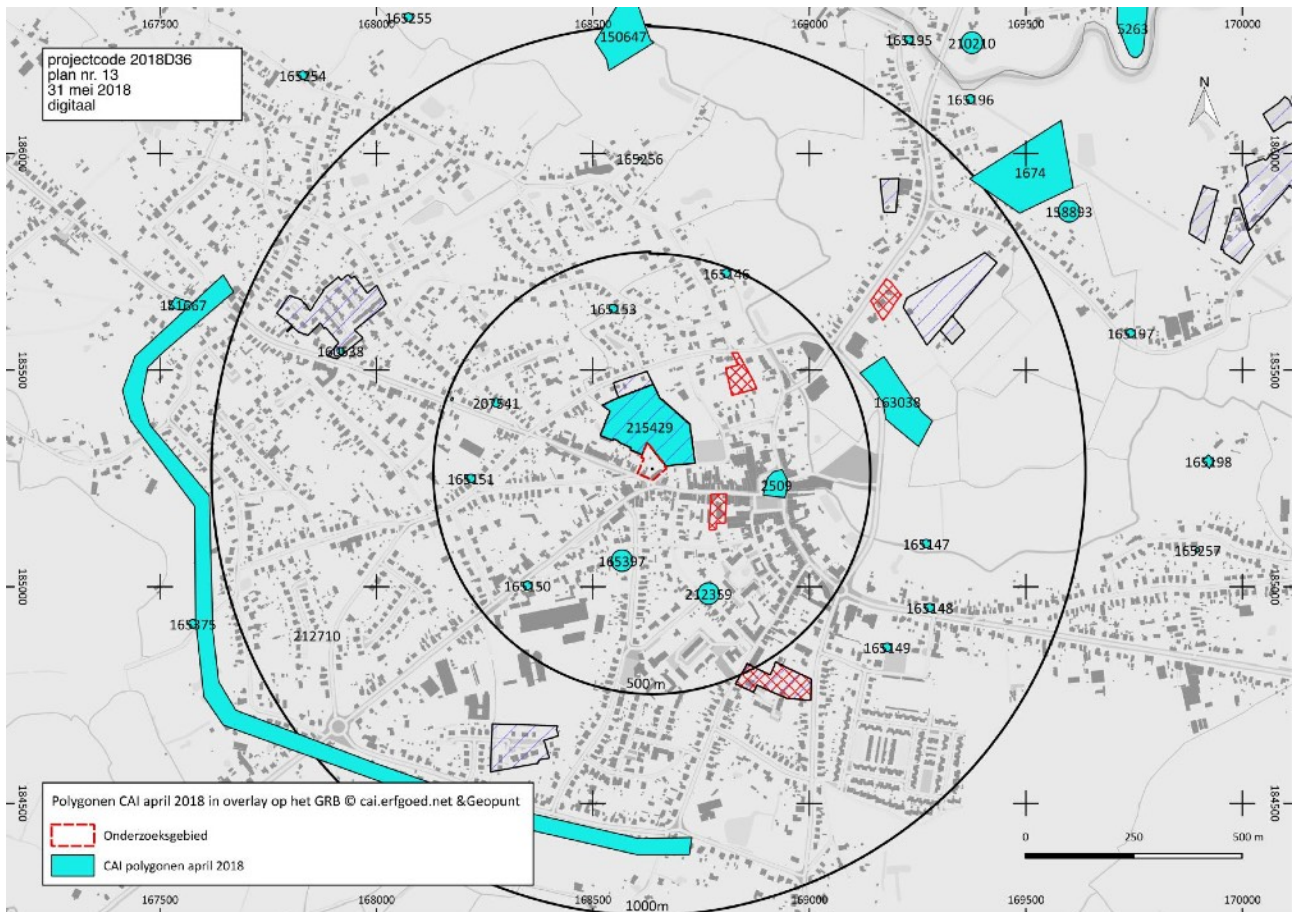

Fig. 25 Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de polygonen van het CAI april 2018 in overlay op het GRB met aanduiding van zones geen archeologie (blauw gearceerd, zwart omrand) en goedgekeurde archeologienota's (rood gerasterd). © cai.erfgoed.net & Geopunt

In de Centrale Archeologisch Inventaris¹² zijn binnen een straal van 500 m negen locaties opgenomen, vanaf het noorden in wijzerzin:

- CAI ID 215429: de site Haacht Zoellaan grenst in het noorden aan het onderzoeksgebied. Hier werden bij een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door Archebo drie ongedateerde greppels en twee ongedateerde paalkuilen gevonden. Er werd ook een Romeinse meloenkraal aangetroffen als losse vondst. Over het volledige terrein, behalve in het noorden, werd er kwikvervuiling aangetroffen. In het kader van bodemsanering werd de bovengrond tot op 30-40 cm afgegraven en afgevoerd. Het westelijke en het zuidelijke deel, grenzend aan het onderzoeksgebied, werden in het verleden reeds vergraven. Het gebruik van beddenbouw door de landbouw verstoortte de bodemopbouw. Ook werd vastgesteld dat de bodem zandiger is dan gekarteerd en op verschillende plaatsen waren resten van een podzol aanwezig. Grenzend aan de noordzijde van dit onderzoeksgebied werd begin 2014 eveneens een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd dat geen archeologisch relevante sporen opleverde. Beide onderzoeksgebieden samen beslaan een zone van ca. 2,8 ha waarbinnen de oorspronkelijk

¹² De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen. De aan- of afwezigheid van archeologische sporen dient met verder archeologisch onderzoek vastgesteld te worden.

bodemopbouw zwaar verstoord is door vervuiling of door landbouw die gebruikt maakte van beddenbouw.¹³ Ze werden opgenomen in de lijst van zones geen archeologie.

- CAI ID 165153, 165146, 165150, 165151 zijn bunkers van de KW-linie die dateren uit het Interbellum.¹⁴ De KW-linie was één van de verdedigingslijnen die net voor WOII werd gebouwd, die bestond uit meer dan 400 bunkers en die liep van Koningshooikt tot Waver.¹⁵
- CAI ID 2509 is de Sint-Remigiuskerk van Haacht, een grotendeels gotische kerk met vroeg- en laatgotische elementen en talrijke aanpassingen uit de barokperiode en de 19de en 20ste eeuw.¹⁶
- CAI ID 212359 is de locatie van de thans verdwenen kapel van Onze Liever Vrouw waarvoor de Villaretkaart de terminus ante quem levert.¹⁷
- CAI ID 165397 is de plaats waar aan het Molenveld reeds midden 17de eeuw een houten korenwindmolen stond. De standaardmolen werd in 1830 vervangen door een stenen bergmolen. De molen staat afgebeeld op de Villaretkaart en de Ferrariskaart.¹⁸
- CAI ID 207541 is de locatie van een verdwenen Sint-Annakapel waarvoor de Villaretkaart de terminus ante quem levert.¹⁹

Op grotere afstand, tussen 500 en 1000 m, zijn zeven locaties van onroerend erfgoed opgenomen in de CAI, vanaf het noorden in wijzerzin:

- CAI ID 150647 heeft betrekking op een veldprospectie aan de Seventommen uit 1982 waarbij aardewerk uit de Romeinse tijd werd aangetroffen. Op deze plek lag ook een Romeinse grafheuvel die volgens archiefteksten reeds in 1680 werd verwijderd.²⁰
- CAI ID 165256, 165147, 165148, 165149 zijn bunkers van de KW-linie uit het Interbellum.²¹
- CAI ID 163038: deze plaats werd geselecteerd op basis het indicatieve toponiem "Oude Borch" dat kan wijzen op de locatie van een motte.²²
- CAI ID 160538: aan de Gerzevien werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door Aron op een terrein van ca. 2,2 ha. Hierbij werd één kuil met handgevormd aardewerk uit de late bronstijd of ijzertijd

¹³ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 215429 Haacht Zoellaan (geraadpleegd op 5 april 2018); Claesen 2016 A.; Claesen 2016 B.

¹⁴ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 165153 Haacht Bunker Ha 2 (geraadpleegd op 5 april 2018); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 165153 Haacht Bunker Ha 1 (geraadpleegd op 5 april 2018); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 165150 Haacht Bunker Ha 5 (geraadpleegd op 5 april 2018); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 165151 Haacht Bunker Ha 4 (geraadpleegd op 5 april 2018).

¹⁵ <http://www.kwlinie.be> (geraadpleegd 27 augustus 2018)

¹⁶ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 2509 Haacht Sint-Remigiuskerk (geraadpleegd op 5 april 2018); Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Parochiekerk Sint-Remigius [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/41860> (geraadpleegd op 5 april 2018).

¹⁷ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 212359 Haacht Kapel Notre Dame (geraadpleegd op 5 april 2018).

¹⁸ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 165397 Haacht Windmolen (geraadpleegd op 5 april 2018); <http://www.molenechos.org/verdwenen/molen.php?AdvSearch=3628>

¹⁹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 207541 Haacht Sint-Annakapel (geraadpleegd op 5 april 2018).

²⁰ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 150647 Haacht Seventommen (geraadpleegd op 5 april 2018).

²¹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 165256 Haacht Bunker P 39 (geraadpleegd op 5 april 2018); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 165147 Haacht Bunker Ha 8 (geraadpleegd op 5 april 2018); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 165148 Haacht Bunker Ha 7 (geraadpleegd op 5 april 2018); Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 165149 Haacht Bunker Ha 6 (geraadpleegd op 5 april 2018).

²² Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 163038 Haacht Oude Borch (geraadpleegd op 5 april 2018).

aangetroffen.²³ De kuil werd als puntlocatie opgenomen bij de polygonen van de CAI. De rest van het projectgebied werd opgenomen in de lijst van gebieden geen archeologie.

²³ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 160538 Haacht Gerzevien (geraadpleegd op 5 april 2018); Reygel 2012.

1.2.4 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het projectgebied?

Het onderzoeksgebied ligt ca. 270 m ten westen van het centrum van Haacht. Geomorfologisch behoort het onderzoeksgebied tot de oostelijke uitloper van de Vlaamse vallei. Het is gelegen op een rug tussen de vallei van de Dijle in het noorden en de vallei van de Leibeek in het zuiden. De Kerkeveldbeek, ontspringt aan de noordoostelijke grens van het onderzoeksgebied. Het gaat om een waterloop die in de 19de eeuw door de mens werd gegraven en die in het beschikbare bronnenmateriaal de eerste verschijnt op de topografische kaart van 1873. De dichtstbijzijnde natuurlijke waterloop, de Binnebeek, stroomt ca. 360 m ten oosten van het onderzoeksgebied.

De afstand tot de dichtstbijzijnde zones met fluviatiele afzettingen uit het holoceen, mogelijke tardiglaciaal, zoals gekarteerd op de quartairgeologische kaart bedraagt in oostelijke richting ca. 400 m.

Op de bodemkaart volgens Belgische classificatie wordt het grootste gedeelte van het onderzoeksgebied geclassificeerd als bebouwde zone (OB). Aan de noordoostelijke grens van het gebied is een smalle strook met een matig droge lemige zandbodem met een dikke antropogene humus A horizont gekarteerd. Bij een proefsleuvenonderzoek onmiddellijk ten noorden van het onderzoeksgebied werd vastgesteld dat de bodem zandiger is dan gekarteerd en er waren resten van een podzol aanwezig.

Het onderzoeksgebied grenst in het noorden aan een zone waar bij een proefsleuvenonderzoek drie ongedateerde greppels, twee ongedateerde paalkuilen en een Romeinse meloenkraal werden aangetroffen. Andere gekende erfgoedlocaties hebben betrekking op gebouwd erfgoed dat opklimt tot de volle middeleeuwen. Haacht wordt voor het eerst in archieven vernoemd in de eerste helft van de 12de eeuw. Ongeveer 500 m ten noordoosten van het terrein is een toponiem in gebruik dat kan wijzen op een vroegere motte.

Hoe evolueerde het landschap en is er een evolutie in het grondgebruik ter hoogte van het projectgebied?

Het onderzoeksgebied ligt ca. 270 m ten westen van de historische kern van Haacht. In de 18de en de 19de eeuw lag het onderzoeksgebied in de akkers net ten westen van de dorpskern van Haacht.

De eerste gekende bebouwing van het terrein dateert uit de eerste helft van de 20ste eeuw toen in de zuidoostelijke hoek een gebouw wordt opgetrokken. Op de luchtfoto van 1971 is de bebouwing uitgebreid. Er staat nu ook een gebouw aan de Rijmenamsesteenweg in de zuidwestelijke hoek van het onderzoeksgebied. Ook de volledige zuidoostelijke zijde grenzend aan Klapgat is bebouwd. De gebouwen op perceel 468C5 werden in de loop van 2016 gesloopt. De delen van het onderzoeksgebied die grenzen aan de Rijmenamsesteenweg en Klapgat raakten minstens tot 70 cm -mV verstoord door de bouw en afbraak van verschillende woningen. Het gaat om een zone van ongeveer 910 m².

1.2.5 Verwachting ten aanzien van archeologisch erfgoed

Het onderzoeksgebied heeft een topografisch gunstige ligging op een rug tussen de vallei van de Dijle in het noorden en de vallei van de Leibeek in het zuiden.

voor steentijd artefactensites(paleolithicum - mesolithicum)

In de steentijd voedde de mens zich voornamelijk door middel van jacht, visvangst en het verzamelen van voedsel. Deze 'jager-verzamelaars' verbleven in tijdelijke kampementen. Het zijn vooral achtergebleven werktuigen in vuursteen die verwijzen naar een dergelijke verblijfplaats. Uit verschillende studies is gebleken dat veel van de gekende vindplaatsen van werktuigen uit het paleolithicum, mesolithicum en vroeg-neolithicum voorkomen op de overgang van hoge/droge gronden naar lage/natte zones. Dit noemt men een landschappelijke gradiënt. Het verband tussen het aantreffen van steentijd artefactensites en een gradiënt is sterker naarmate sterker naarmate de overgang abrupter is, bijvoorbeeld aan de randen van beekdalen. Kampementen van jager-verzamelaars kunnen verwacht worden in een zone vanaf de gradiënt tot ca. 200 m in het droge deel. Een verklaring hiervoor is te vinden in het feit dat landschappelijke gradiënten op korte afstand van elkaar een grote verscheidenheid aan voedselbronnen en grondstoffen verschaffen en de aanwezigheid van drinkwater garanderen. Rivier- en beekdalen zijn daarenboven markante en goed herkenbare landschapselementen in een door bos gedomineerde landschap. Dalen vormden in het laat-paleolithicum en het mesolithicum belangrijke transportroutes.²⁴

Het onderzoeksgebied ligt niet in een gradiëntzone. De Kerkeveldbeek die ontspringt aan de noordoostelijke grens van het onderzoeksgebied is een door de mens gegraven waterloop. De dichtstbijzijnde natuurlijke waterloop, de Binnebeek, ligt ca. 360 m ten oosten van het onderzoeksgebied. De afstand tot de dichtstbijzijnde zones met fluviatiele afzettingen uit het holocene, mogelijke tardiglaciaal, zoals gekarteerd op de quartairgeologische kaart bedraagt in oostelijke richting ca. 400 m. De overgang van relatief droge gronden met drainageklasse c en d naar natte gronden met drainageklasse e en f ligt ca. 580 m ten oosten van het onderzoeksgebied. De kans op het aantreffen van steentijd artefactensites wordt op basis van deze gegevens als laag ingeschat.

voor protohistorische en historische sites (neolithicum - nieuwe tijd)

Het grondwaterregime, de natuurlijke vruchtbaarheid en de bewerkbaarheid van de bodem bepalen mee de keuze van inplantingsplaatsen voor permanente bewoning vanaf het neolithicum.

Vanaf 1939 is het onderzoeksgebied bebouwd geraakt. De delen van het onderzoeksgebied die grenzen aan de Rijmenamsesteenweg en Klapgat werden minimaal tot 70 cm -mV verstoord door de bouw en afbraak van verschillende woningen. Het gaat daarbij om een zone van ongeveer 910 m². Slechts 2123 m² van het onderzoeksgebied kan beschouwd worden als onverstoord.

Het onderzoeksgebied was van de tweede helft van de 18de eeuw tot het derde kwart van de 20ste eeuw in gebruik als landbouwgrond. Het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied voor sporen van bewoning uit de nieuwe tijd wordt daarom als laag ingeschat.

²⁴ Verhoeven et al. 2010.

Op basis van de topografische ligging en het historische grondgebruik kan er binnen het onverstoorde gedeelte van het onderzoeksgebied archeologisch erfgoed bewaard gebleven zijn dat dateert uit de perioden gaande van de protohistorie tot de late middeleeuwen.

Ondanks de mogelijkheid dat er in de zone waarbinnen bodemingrepen gepland zijn archeologisch erfgoed bewaard bleef ouder dan de nieuwe tijd, wordt geen verder archeologisch onderzoek aanbevolen. Van het onderzoeksgebied met een oppervlakte van slechts 3032 m² is minstens 910 m² reeds minimaal tot 70 cm verstoord door de bouwwerken opgericht sinds het tweede kwart van de 20ste eeuw. De mogelijke kenniswinst bij verder onderzoek van de resterende oppervlakte van 2123 m² is beperkt.

1.2.6 Samenvatting

Het onderzoeksgebied ligt ca. 270 m ten westen van het centrum van Haacht op een heuvelrug tussen de vallei van de Dijle in het noorden en de vallei van de Leibeek in het zuiden. De dichtstbijzijnde waterloop, de Kerkeveldbeek, ontspringt aan de noordoostelijke grens van het onderzoeksgebied. Het gaat om een waterloop die in de 19de eeuw werd gegraven door de mens. De dichtstbijzijnde natuurlijke waterloop, de Binnebeek, stroomt ca. 360 m ten oosten van het onderzoeksgebied.

Op de bodemkaart volgens Belgische classificatie wordt het grootste gedeelte van het onderzoeksgebied geclassificeerd als bebouwde zone (OB). Aan de noordoostelijke grens van het gebied is een smalle strook met een matig droge lemige zandbodem met een dikke antropogene humus A horizont gekarteerd. Bij een proefsleuvenonderzoek onmiddellijk ten noorden van het onderzoeksgebied werd vastgesteld dat de bodem zandiger is dan gekarteerd en er waren resten van een podzol aanwezig.

Het onderzoeksgebied grenst in het noorden aan een zone waar bij een proefsleuvenonderzoek drie ongedateerde greppels, twee ongedateerde paalkuilen en een Romeinse meloenkraal werden aangetroffen. Andere gekende erfgoedlocaties hebben betrekking op gebouwd erfgoed dat opklimt tot de volle middeleeuwen. Haacht wordt voor het eerst in archieven vernoemd in de eerste helft van de 12de eeuw. Ongeveer 500 m ten noordoosten van het terrein is een toponiem in gebruik dat kan wijzen op een vroegere motte.

Binnen het onderzoeksgebied met een oppervlakte van 3032 m² wordt een nieuwbouwproject gerealiseerd waarvoor een parkeerkelder wordt uitgegraven met een oppervlakte van 2261 m² tot op een diepte van 3,5 m -mV.

De archeologische verwachting voor het aantreffen van een steentijd artefactensite wordt op basis van de grote afstand tot de dichtstbijzijnde natuurlijke waterloop en de dichtstbijzijnde zone met fluviale afzettingen uit het holoceen als laag ingeschat.

Het onderzoeksgebied was minstens van de tweede helft van de 18de eeuw tot het tweede kwart van de 20ste eeuw in gebruik als landbouwgrond. Voornamelijk de delen van het onderzoeksgebied die grenzen aan de Rijmenamsesteenweg en Klapgat raakten minstens tot 70 cm -mV verstoord door de bouw en afbraak van verschillende woningen. Het gaat daarbij om een zone van ongeveer 910 m². Slechts 2123 m² van het onderzoeksgebied kan beschouwd worden als onverstoord. Op basis van de ligging en het historische grondgebruik kunnen er binnen het onverstoorde gedeelte van het onderzoeksgebied archeologische sporen uit de protohistorie en de historische perioden aanwezig zijn. Ondanks de mogelijkheid dat er in de onverstoorde zone waarbinnen bodemingrepen gepland zijn archeologisch erfgoed bewaard bleef ouder dan de nieuwe tijd, wordt geen verder archeologisch onderzoek aanbevolen. De mogelijke kenniswinst bij verder onderzoek is beperkt omwille van de beperkte oppervlakte.

Bibliografie

Uitgegeven bronnen

Bogemans F. 2007. Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart, kaartblad 24 Aarschot, Brussel.

Bogemans F. 2005 & 2008. Legende Overzichtskaart Quartairgeologie Vlaanderen.

Claesen J., Devroe A. & Van Genechten B. 2016. Archeologische Prospectie met ingreep in de bodem, Haacht - Zoellaan, Kortenaken.

Claesen J., Devroe A. & Van Genechten B. 2016. Archeologienota, Haacht - Zoellaan, Kortenaken.

De Moor G. & Pissart A. 1992. Het reliëf. In Denis J. Geografie van België. Brussel: Gemeentekrediet, 129-215.

Dondeyne S., Vanierschot L., Langohr R., Van Ranst E. & Deckers J. 2015. De grote bodemgroepen van Vlaanderen: kenmerken van de 'Reference Soil Groups' volgens het internationale classificatiesysteem World Reference Base. KU Leuven & Universiteit Gent in opdracht van de Vlaamse Overheid, Departement Leefmilieu, Natuur en Energie, Afdeling Land en Bodembescherming, Ondergrond, Natuurlijke Rijkdommen.

Reygel P. 2012. Prospectie met ingreep in de bodem aan de Gerzevien te Haacht. Aaron Rapport 151.

Vandeputte O. 2007. 'Haacht', Gids voor Vlaanderen - Toeristische en Culturele Gids voor alle steden en dorpen in Vlaanderen, Tielt.

Van Ranst E. & Sys D. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Gent.

Verhoeven M., Ellenkamp G. & Keijers D. 2010. Een archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart voor de gemeente Echt-Susteren. Deelrapport II: landschap en archeologie. Raap Rapport 1951.

Digitale bronnen

Agiv. Agentschap voor Geografische informatie Vlaanderen

<https://www.agiv.be>

Bodemverkenner

<https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>

Cartesius

<http://www.cartesius.be>

Cartoweb

www.cartoweb.be, www.ngi.be

Centraal Archeologische Inventaris

cai.erfgoed.net en <http://geovlaanderen.gisvlaanderen.be/geo-vlaanderen/cai/>

Databank Ondergrond Vlaanderen

<https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/index.html>

Geoportaal

<https://geo.onroenderfgoed.be>

Geopunt Vlaanderen

<http://www.geopunt.be/kaart>

Inventaris Onroerend Erfgoed

<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Molenechos

<http://www.molenechos.org>

Figurenlijst

- Fig. 1 Situering van het projectgebied op het Groot Referentie Bestand. © Geopunt
- Fig. 2 Situering van het projectgebied de topografische kaart 1/10.000. © cartoweb
- Fig. 3 Situering van het projectgebied op de orthofotomozaïek middenschallig winter 2017. © Geopunt
- Fig. 4 Snede doorheen de geplande ontwikkeling © C.T. Architects & Cores Development
- Fig. 5 Kelderplan. © C.T. Architects & Cores Development
- Fig. 6 Gelijkvloerse verdieping. © C.T. Architects & Cores Development
- Fig. 7 Situering van het onderzoeksgebied op het DHM LIDAR_DHMV_II_DTM_RAS_1M. © Geopunt
- Fig. 8 Terreinprofiel zuid - noord © Geopunt 3 september 2018
- Fig. 9 Situering van het onderzoeksgebied op de tertiairgeologische kaart. © DOV
- Fig. 10 Situering van het onderzoeksgebied op de quartairgeologische kaart. © DOV
- Fig. 11 Situering van het onderzoeksgebied op de bodemkaart volgens Belgische classificatie. © DOV
- Fig. 12 Situering van het onderzoeksgebied op de Villaret-kaart. © Geopunt
- Fig. 13 Situering van het onderzoeksgebied op de Ferrariskaart. © Geopunt
- Fig. 14 Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart van Vandermaelen (1846-1854). © Geopunt
- Fig. 15 Situering van het onderzoeksgebied op de detailplannen van de Atlas der Buurtwegen. © Geopunt
- Fig. 16 Situering van het onderzoeksgebied op de Popp-kaart. © Geopunt
- Fig. 17 Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1873. © Cartesius
- Fig. 18 Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1939. © Cartesius
- Fig. 19 Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1963-1965. © Cartesius
- Fig. 20 Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1976. © Cartesius
- Fig. 21 Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto van 1969-1971. © Cartesius
- Fig. 22 Situering van het onderzoeksgebied op de orthofotomozaïek middenschallig winter 2005-2007. © Geopunt
- Fig. 23 Situering van het onderzoeksgebied op de orthofotomozaïek grootschalig winter 2013-2015. © Geopunt
- Fig. 24 Situering van het onderzoeksgebied op de orthofotomozaïek middenschallig winter 2017. © Geopunt
- Fig. 25 Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de polygonen van het CAI april 2018 in overlay op het GRB met aanduiding van zones geen archeologie (blauw gearceerd, zwart omrand) en goedgekeurde archeologienota's (rood gerasterd). © cai.erfgoed.net & Geopunt
- Fig. 26 Synthesepan: reeds verstoorde zones in overlay op het GRB. © Geopunt

Archeologische periodes in Vlaanderen

Periode			Datering
steentijd	paleolithicum	vroeg (oud)	tot 300.000 BP
		midden	300.000 - 35.000 BP
		laat (jong)	35.000 - 14.000 BP
		finaal	vanaf 14.000 BP
	mesolithicum	vroeg	vanaf 9500 v. Chr.
		midden	8 ^{ste} millennium v. Chr.
		laat	7 ^{de} en 6 ^{de} millennium v. Chr.
		finaal	5 ^{de} millenium v. Chr.
	neolithicum	vroeg	5300 - 4400 v. Chr.
		midden	4400 - 3700 v. Chr.
		laat	3700 - 3000 v. Chr.
		finaal	3000 - 2000 v. Chr.
metaaltijden	bronstijd	vroeg	2000 - 1800 v. Chr.
		midden	1800 - 1100 v. Chr.
		laat	1100 - 800 v. Chr.
	ijzertijd	vroeg	800 - 500 v. Chr.
		midden	500 - 250 v. Chr.
		laat	na 250 v. Chr.
Romeinse tijd		vroeg	1 ^{ste} eeuw
		midden	2 ^{de} en 3 ^{de} eeuw
		laat	4 ^{de} eeuw
middeleeuwen		vroeg	5 ^{de} tot 9 ^{de} eeuw
		volle	10 ^{de} tot 12 ^{de} eeuw
		laat	13 ^{de} tot 15 ^{de} eeuw
nieuwe tijd			16 ^{de} tot 18 ^{de} eeuw
nieuwste tijd			19 ^{de} en 20 ^{ste} eeuw

Dit chronologisch kader is bedoeld ter oriëntatie. Er werd gekozen voor algemene tijdvakken om niet de indruk te wekken dat culturen in kalenderjaren kunnen worden gevat. De jaren voor 10.000 BP zijn uitgedrukt in 'jaren geleden' of jaren BP (before present = 1950). De jaren na 10.000 BP zijn uitgedrukt in jaren voor of na Chr.